

Література:

1. Азнаурова Э. С. Функционально-стилистическая и коммуникативно-прагматическая вариативность лексических единиц в системе языка и речи Текст. *Проблемы вариативности в германских языках*. Москва, 1988. С. 5–6.
2. Антрушина Г. Б., Афанасьева О. В., Морозова Н. Н. Лексикология английского языка. Текст. Москва : Издат. дом «Дрофа», 2001. С. 210–216.
3. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва : Изд-во лит-ры на иностр. языке, 1958. 459 с.
4. Кацев А. М. Евфемия в современном английском языке. Опыт социолингвистического описания : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Львов : ЛГПИ имени А. И. Герцена, 1977. 20 с.
5. Розанова Н. Н. Речевые одежды Москвы. *Русская речь*. 1994. № 3. С. 50–51.
6. Rawson H. Dictionary of Euphemisms and Other Doubletalk. (Revised Edition). New York : Crown Publishers Inc. 1995. 463 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-90-7-60>

**ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ
ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ
У ТВОРАХ ЖАНРУ «ФЕНТЕЗІ»**

Мацюк О. О.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницький національний університет*

Сергєєва О. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Власні імена та назви утворюють у мові великий пласт лексики, що дозволило виокремити їх вивчення в окрему науку – ономастику, яка вивчає основні закономірності історії, розвитку і функціонування власних назв. Власні назви завжди привертати увагу багатьох лінгвістичних студій, де вивчалися їх словотвірний (О.А. Земська,

Р.Ю. Намитокова, І.С. Улуханов), лексикологічний (О.І. Олександрова, М.А. Бакіна, О.Г. Ликов), соціолінгвістичний (Р.О. Бударов, Л.П. Крисін), ономасіологічний (О.А. Габинська, Д.І. Єрмолович, О.С. Кубрякова), комунікативний (Ю.О. Нестерова, І.А. Нефляшева) та перекладацький (Л.С. Бархударов, В.С. Влахов, С. Флорін, В.В. Виноградов, І. Корунець) аспекти.

Власні імена допомагають подолати мовні бар'єри, але у своєму мовному середовищі «вони мають складну смислову структуру, унікальні особливості форми та етимології, численні зв'язки з іншими одиницями і категоріями мови. При перекладі імені на іншу мову велика частина цих властивостей втрачається. Якщо не знати або ігнорувати ці особливості, то передача імені на іншу лінгвістичну основу може не полегшити, а, навпаки, ускладнити ідентифікацію носія імені» [1, с. 62].

Фонологічні особливості мов, відмінності в системах письма надзвичайно сильно впливають на форму імені і руйнують його тотожність при перекладі, особливо коли перекладач стикається із смисловими іменами і прізвиськами. Закладена у власних назвах смислова і емоційна інформація має бути виявлена при перекладі і втілена в новій формі. Смислова назва вимагає від читача розуміння його внутрішньої форми і сприйняття його образності. Тому для перекладачів – це певною мірою виклик їх майстерності, адже переклад власних назв потребує не тільки високого рівня володіння мовою оригіналу та мовою перекладу, але й залучення чималого обсягу фонових знань та творчого підходу.

Науковець О. Леонівич зазначає, що організуюча роль ономастичного простору в структурі художнього тексту зумовлюється системністю цього простору: угрупованням власних імен за лексичними розрядами в залежності від семантичної функції, за словотворчими особливостями, стилістичною приналежністю, відношенням до категорії узуальності, мірою експресивності [3, с. 3]. Літературна ономастика народжується на основі вільного творчого пошуку, вибору, здійснюваного письменником відповідно до жанру і стилю тексту, – на відміну від природного і тривалого історичного розвитку реальної ономастики в певному соціальному середовищі і мові народу. Літературна і реальна ономастики мають різні причини появи.

Літературна ономастика вивчає особливості вживання власних назв в тексті художнього твору і за його межами. Цей напрямок, на думку Д. Єрмоловича, досліджує «віддзеркалення елементів реальної і вигаданої ономастики, сукупність яких складає ономастику художнього тексту – на основі їх індивідуального переломлення і застосування в творчості кожного письменника і окремого тексту» [2, с. 41].

При виборі імен для своїх персонажів письменник звертає увагу на фонемний і морфемний склад, які здатні передавати додаткові емоційно-експресивні відтінки. При цьому автор орієнтується на реальний іменник, загальноприйнятну в цій культурі формулу, за допомогою якої можна передати інформацію про національне, вікове, соціальне положення героя.

Фентезі – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю. Магія й інші надприродні явища не обов'язково повинні бути головними елементами сюжету, теми чи місця дії, проте в будь-якому випадку вони присутні у творі як частина картини світу. Багато історій цього жанру відбуваються у вигаданих світах, де чари є звичною справою.

Найголовнішими рисами жанру є фантастичні елементи, включені у внутрішньо цілісне місце дії, а незмінною темою – запозичення з міфології та фольклору. Така структура допускає існування будь-якого фантастичного елемента: він може бути прихованим, або проникати в реальний світ, може втягувати героїв у світ із саме такими елементами, або може відбуватися у вигаданому світі, в якому такі елементи є невід'ємною частиною. Особливість жанру фентезі на мовному рівні відображається у сфері словотвору і лексики, адже автору потрібно придумувати імена та назви для людей, тварин, представників інших рас, міст, магичних сил і тощо. Певні труднощі можуть виникати при перекладі таких мовних одиниць, адже перекладачу необхідно зберегти прагматику і основне значення тієї чи іншої власної назви.

Під час проведеного дослідження було здійснено аналіз перекладу власних назв в романі Р. Ріордана “Персі Джексон та Викрадач Блискавок” здійснений перекладачем Ігорем Бондар-Герещенко. В тексті оригіналу була виявлена велика кількість власних назв, що є характерним явищем для жанру фентезі.

*But his wife hid baby **Zeus**, and gave **Kronos** a rock to eat instead*

*Але його дружина сховала немовля **Зевса**, а замість нього дала*

***Кроносу** камінь.*

*...and so there was this big fight between the gods and the **Titans**.*

*...ну і відбулась страшна бійка між богами і **титанами**.*

*and scattered his remains in **Tartarus**, the darkest part of the **Underworld**.*

*і розкидали його останки **Тартаром**, найбільш похмурим місцем*

***Пекла**.*

Такі власні імена як *Кронос*, *Зевс*, *Тартар* є запозиченими із грецької міфології. Топонім *Underworld* перекладач переклав як *Пекло*, використавши калькування.

*He'd booked a ticket to **Manhattan** on the same **Greyhound** as I had.*

Він замовив квиток до *Манхетена* на той самий *автобус*, що й я.

Топонім *Manhattan* перекладено з допомогою транскрипції і загалом не складає труднощів під час перекладу. Привертає увагу етимологія згаданої власної назви *Greyhound*. Насправді це є зоонім – порода собаки, але в тексті книги наведена вище власна назва означає назву транспортної компанії, що надає послуги з пасажирських перевезень.

***Half-Blood Hill* – Пагорб напівкровок**

Значений топонім перекладено способом калькування.

Council of Cloven Elders – це частина багатокомпонентної власної назви і перекладається за допомогою калькування як ***Рада козлоногих старійшин***. Слово *cloven* перекладено як *козлоногий* тому, що пряме значення згаданої лексичної одиниці – ***роздвоєний, розколотий***. В контексті твору (з огляду на грецьку міфологію) роздвоєними можуть бути копита у міфічних створінь, тому перекладач вирішив конкретизувати цей епізод.

Poseidon, said Chiron, Stormbringer, Father of Horses. Hail, Perseus Jackson, Son of the Sea God.

Посейдон, – вірік Хірон. – Володар Бурі, Покровитель Коней. Вітаємо Персея Джексона, Сина Бога Морів.

У наведеному вище реченні використовується ім'я Персей Джексон, а не Персі Джексон, як це було раніше. Це обумовлено тим, що по сюжету книги Персі є сином Зевса, і щоб підкреслити цю схожість, в зазначеному епізоді автор використав ім'я *Персей*, замість *Персі*.

Отже, практичне дослідження продемонструвало той факт, що художній твір жанру фентезі містить велику кількість власних назв та імен, які переважно називають локації або героїв вигаданого світу.

Література:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С. Бархударов. Москва: Готика, 2010. 240 с.
2. Ермолович Д.И. Основания переводоведческой ономастики / Д.И. Ермолович. Москва: Готика, 2005. 48 с.
3. Леонович О.А. Очерки английской ономастики: Пособие для преподавателей / О.А. Леонович. Москва: Интерфакс, 1994. 128 с.